



ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА

С.Буяннэмэхийн өргөн чөлөө 2-211, Нутгийн удирдлагын ордон,
7-р баг, Сайнцагаан сум, Дундговь аймаг 48090

Утас/факс: 70592353 Цахим шуудан: info@dundgovi.gov.mn

Цахим хуудас: www.dundgovi.gov.mn

2024.08.19 № 01/722

танай _____ -ны № _____ -т

МОНГОЛ УЛСЫН САЙД, ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ХЭРЭГ ЭРХЛЭХ ГАЗРЫН ДАРГА Д.АМАРБАЯСГАЛАН ТАНАА

Тус аймгаас Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны 2023 оны 03 дугаар сарын 24-ний өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор баталсан “Орон нутаг дахь хүний эрхийн төлөв байдлыг тайлагнах, илтгэх журам”-ын дагуу 2022 онд хийж гүйцэтгэсэн “Хүний эрхийн төлөв байдлын тайлан”-г бэлтгэн хүргүүлэв.

Хавсралт. 21 хуудас

ЗАСАГ ДАРГА

Ц.МӨНХБАТ

4813140476

Монгол Улсын Засгийн газар
Хэрэг-хэргийн газар

Бичиг хэрэг

Огноо 2023-05-25

10 10 минут

**ДУНДГОВЬ АЙМГИЙН 2022 ОНД ОРОН НУТАГ ДАХЬ ХҮНИЙ ЭРХИЙН
ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТАЙЛАН**

2023.05.18

Сайнцагаан сум

Нэгдүгээр бүлэг. Хүний эрхийг хангах үндэсний механизм

Монгол Улсын Засгийн газрын хэрэг эрхлэх газрын Хүний эрхийг хангах Үндэсний хорооны 2023 оны 03 дугаар сарын 24-ний өдрийн 01 дүгээр тогтоолоор баталсан “Орон нутаг дахь хүний эрхийн төлөв байдлыг тайлагнах, илтгэх журам”-ын дагуу Хүний эрхийн төлөв байдлын тайланг бэлтгэлээ.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлд заасан Монгол Улсын иргэний үндсэн эрх, эрх чөлөөг хангах чиглэлээр төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг дэмжин хамтран ажиллалаа.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.12, Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд заасны дагуу аймгийн хэмжээнд 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар аймгийн Засаг даргын Тамгын газар болон 15 сум, 17 агентлагт хандаж иргэдээс биеэр, цахимаар, утсаар, бичгээр, нийт 4823 өргөдөл, гомдол, санал, хүсэлт ирүүлснээс 4784 өргөдөл, гомдол, санал хүсэлтийг хуулийн хугацаанд шийдвэрлэж 99,1%-ийн гүйцэтгэлтэй одоогоор 39 өргөдөл, гомдол, санал хүсэлт шийдвэрлэлтийн шатандаа байсан ба үлдэгдэл өргөдөл, гомдлыг 2023 оны эхэнд бүрэн шийдвэрлэсэн

Шийдвэрлэсэн өргөдөл, гомдол, санал, хүсэлтээс хугацаа хэтрүүлэн шийдвэрлэсэн асуудал байхгүй.

Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас ирүүлсэн өргөдөл, гомдол, санал, хүсэлтийг төрлөөр нь авч үзвэл:

- Талархал -9
- Санал -128
- Гомдол – 162
- Хүсэлт-4524 байна.

Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагаас ирүүлсэн өргөдөл, гомдол, санал, хүсэлтийг агуулгаар нь авч үзвэл:

- Орчны тохижилт, бүтээн байгуулалт, нохой муур устгал-267
- Үйлчилгээний зориулалтаар заал танхим хүссэн-35

- Гэр хүссэн-86
- Тусламж, мөнгөн дэмжлэг, эмчилгээний зардал, амьжиргааны дэмжлэг хүссэн-1020
- Газрын асуудал, хороо бууцны маргаан-294
- Хөдөлмөр халамж, тусламж, зээл хүссэн- 2240
- Бусад-890

Нийт өргөдлийн 30.3 хувь нь мөнгөн дэмжлэг, эмчилгээний зардал, хөнгөлөлттэй зээл, ном хэвлүүлэх, амьжиргааны зардалд дэмжлэг хүссэн санхүүгийн дэмжлэгтэй холбоотой хүсэлтүүд байна.

Хоёрдугаар бүлэг.Хүний суурь эрхийг хангасан үйл ажиллагаа

А. Хүний хувийн эрх чөлөө:

Амьд явах эрх:

"Монгол Улсын иргэн амьд явах эрхтэй. Монгол Улсын Эрүүгийн хуульд заасан онц хүнд гэмт хэрэг үйлдсэний учир шүүхийн хүчин төгөлдөр тогтоолоор ялын дээд хэмжээ оногдуулснаас бусад тохиолдолд хүний амь нас бусниулахыг хатуу хориглоно."

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 1 дэх заалт)

"Хүн бүр амьд явах, эрх чөлөөтэй байх, халдашгүй дархан байх эрхтэй..."

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 3 дугаар зүйл)

Аймгийн хэмжээнд 2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 676 эх төрсөн ба нийт 676 хүүхэд амьд төрсөн нь өнгөрсөн оны мөн үеэс 26.5 хувиар буюу 179 төрөлтөөр буурсан байна. Төрсөн эхчүүдийн 94.7 хувь нь аймгийн нэгдсэн эмнэлэгт төрсөн байна.

Нас баралтын 237 тохиолдол бүртгэгдсэн бөгөөд өнгөрсөн оны мөн үеэс 33 тохиолдлоор буурсан. Нас баралтыг шалтгаанаар нь авч үзвэл хорт хавдрын нас баралт 64 буюу 27.0 хувийг эзэлж байна.

Тухайн жилийн эцсийн байдлаар стационарит шинээр 10574 эмчлүүлэгч хэвтэж, 10574 эмчлүүлэгч эмнэлгээс гарсан бөгөөд нийт 79555 ор хоног ашиглаж, дундаж ор хоног 7.5 байна.

Аймгийн хэмжээнд бүртгэгдсэн нийт 247 гэмт хэргийг өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад хүнийг санаатай алах гэмт хэрэг 4 буюу 2.3 дахин, хүчиндэх гэмт хэрэг 3 буюу 42.9%-иар, бусад гэмт хэрэг 15 буюу 2 дахин, хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг 3 буюу 3.2%-иар өссөн байна.

Гэмт хэргийн улмаас 266 иргэн хохирч, 105 хүн гэмтэж 9 хүн нас барсан нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулбал хохирсон хүний тоо 19 буюу 7.7%, гэмт хэргийн улмаас гэмтсэн хүний тоо 7 буюу 7.1%, гэмт хэргийн улмаас нас барсан хүний тоо 9 буюу 3 дахин өссөн байна.

Гэмт хэрэгт нийт 197 хүн холбогдон шалгагдсан нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 31буюу 13.6%-иар буурсан.

Гэмт хэргийн илрүүлэлт Дундговь аймагт 59.4 хувь байгаа нь өмнөх оны мөн үеийнхээс 7.4 пунктээр буурсан, улсын дундаж /улсын дундаж илрүүлэлтийн хувь 54.2/ үзүүлэлтээс 5.2 пунктээр их үзүүлэлттэй байна.

Халдашгүй, чөлөөтэй байх, ялгаварлан гадуурхалтаас ангид байх эрх:

“...Халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхтэй. Хуульд заасан үндэслэл, журмаас гадуур дур мэдэн хэнийг ч нэгжих, баривчлах, хорих, мөрдөн мөшгих, эрх чөлөөг нь хязгаарлахыг хориглоно...”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 13 дахь заалт)

“Хүн бүр эрх чөлөөтөй, халдашгүй дархан байх эрхтэй. Хэнийг ч дур мэдэн баривчлах буюу цагдан хорьж болохгүй. Хуульд заасан үндэслэл, журмаас гадуур хэний ч эрх чөлөөг хасч болохгүй.”

(Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай

олон улсын пактын 9 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг)

Тус аймаг дахь Цагдаагийн газраас 2022 онд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 31.5-д зааснаар сэжигтнийг шүүхийн зөвшөөрөлгүй баривчлах 8 санал гаргаж прокуророор батлуулан баривчлах ажиллагаа явуулсан. Баривчлагдсан 8 сэжигтнээс 6 сэжигтнийг яллагдагчаар татан үргэлжүүлэн цагдан хорьсон бол 2 сэжигтнийг яллагдагчаар татан шүүхээс цагдан хорихоос татгалзаж шийдвэрлэсэн.

Өнгөрсөн онд нийт 16 яллагдагчид цагдан хорих таслан сэргийлэх арга хэмжээ авснаас цагдан хорих хугацааг 2-оос дээш удаа сунгасан тохиолдол бүртгэгдээгүй байна.

Мөн сэжигтэн, яллагдагчийг үндэслэлгүйгээр баривчилсан цагдан хорьсон, эрхийг нь зөрчсөн тохиолдол бүртгэгдээгүй. Баривчлагдсан, цагдан хоригдсон сэжигтэн яллагдагч нартай мөрдөн шалгах албаны даргаас 14 хоног тутамд уулзаж санал хүсэлтийг сонсож ажилласан байна.

Б.Улс төрийн эрх, эрх чөлөө:

Чөлөөтэй зорчих эрх:

“... улсынхаа нутаг дэвсгэрт чөлөөтэй зорчих, түр буюу байнга оршин суух газраа сонгох, гадаадад явах, оршин суух, эх орондоо буцаж ирэх эрхтэй. Гадаадад явах, оршин суух эрхийг үндэсний болон хүн амын аюулгүй байдлыг хангах, нийгмийн хэв журмыг хамгаалахын тулд зөвхөн хуулиар хязгаарлаж болно.”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 18 дахь заалт)

“Аль нэг улсын нутаг дэвсгэрт хууль ёсоор байгаа аливаа хүн тухайн нутаг дэвсгэрийн дотор чөлөөтэй шилжин явах, оршин суух газраа чөлөөтэй сонгох эрхтэй.” “Хэний ч эх орондоо ирэх эрхийг дур мэдэн хасч болохгүй.”

(Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 12 дугаар зүйлийн 1, 4 дэх хэсэг)

Монгол улсын үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.18-д “улсынхаа нутаг дэвсгэрт чөлөөтэй зорчих, түр буюу байнга оршин суух газраа сонгох, гадаадад явах, оршин суух, эх орондоо буцаж ирэх эрхтэй...” гэж заасныг ханган нийт 821 иргэнд гадаад паспортын үйлчилгээг үзүүлсэн бөгөөд шинээр гадаад паспорт захиалсан 273, дахин захиалсан 548 иргэн байна. Үүнээс 100 иргэнд цахим гадаад паспорт олгосон.

2022 онд 1671 иргэн шилжин ирсний бүртгэлд бүртгэгдсэнээс гадны аймаг хотоос 375 иргэн, 1296 иргэн аймаг дотор буюу сумаас суманд, багаас багт шилжин ирсэн бүртгэл хийлгэсэн байна. Гадны аймаг хотоос шилжин ирсэн бүртгэлээс Улаанбаатар хотоос 168 иргэн, Өмнөговь аймгаас 62, Дорноговь аймгаас 26 иргэн шилжин ирсэн нь нийт шилжин ирсэн хөдөлгөөний 68,6 хувийг эзэлж байна.

Тайлант хугацаанд 1324 иргэн өөр аймаг хотод шилжин явснаас 16- аас доош насны 393, 16-аас дээш насны 931 иргэн шилжилт хөдөлгөөний бүртгэл хийлгэсэн байна. Улаанбаатар хотод 942 иргэн, Өмнөговь аймагт 146 иргэн, Говьсүмбэр аймагт 62 иргэн шилжсэн нь нийт шилжилт хөдөлгөөний 86.8 хувийг эзэлж байна. Шалтгаанаар нь авч үзвэл амьдралын нөхцөл сайжруулах гэсэн 397, бусад 845 иргэн шилжсэн нь нийт шалтгааны 93,8 хувь байна.

В.Өмчлөх эрх:

“...хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах, эзэмших, өмчлөх, өв залгамжлуулах эрхтэй...”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 3 дэх заалт)

“Хүн бүр эд хөрөнгийг ганцаараа буюу бусадтай хамтарч өмчлөх эрхтэй...”

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 17 дугаар зүйл)

Монгол улсын үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.3-т зааснаар “хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах, эзэмших, өмчлөх, өв залгамжлуулах эрхтэй...” гэсэн хүний үндсэн эрхийг ханган газар өмчлөх эрхийн 853 (төрөөс үнэгүй өмчлүүлсэн газраа анх удаа бүртгүүлэх-243, өмчлөх эрхээ шилжүүлэх гэрээ-222, барьцааны гэрээ-337, бүртгэлд өөрчлөлт оруулах-21), газраас бусад үл хөдлөх хөрөнгийн 770 (үл хөдлөх шинээр өмчлөх-140, өмчлөх эрх шилжих гэрээ-113, барьцааны гэрээ-350, бүртгэлд өөрчлөлт оруулах-18) нийт 1225 хүсэлт хүлээн авч бүртгэн 562 үл хөдлөх хөрөнгийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ иргэн, хуулийн этгээдэд олгосон.

Аймгийн хэмжээнд газар өмчлөх эрхийн 11719, газраас бусад үл хөдлөх хөрөнгийн 4411 бүртгэл хийгдэж хувийн хэрэг үүсгээд байна.

Аймгийн Засаг даргын "Иргэдээ сонсьё" зүүн сумдад зохион байгуулсан өдөрлөг, Говь-Угтаал сумын малчдын өдөрлөг, Дэлгэрхангай сумын "Нутгийн хөгжилд-бидний оролцоо өдөрлөгт хамтран оролцож 250 орчим иргэнд үйлчилгээ үзүүлсэн ба Мандал сургууль, Дэлгэрхангай сумын ЕБС-ийн ахлах ангийн 86 сурагчдад "Бүртгэгч-багш" өдөрлөг зохион байгуулж, бүртгэлийн байгууллагын үйлчилгээний талаар өмчлөх эрхээ хэрхэн бүртгүүлэх, захиран зарцуулах, эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах, шилжилт хөдөлгөөн, гадаад паспортын захилга сэдвээр мэдээлэл хийсэн.

Төрийн үйлчилгээг шуурхай авах, чирэгдэлгүй үйлчлүүлэх, ил тод байдлыг хангах чиглэлээр онцгой анхаарч бүртгэлийн үйлчилгээний танхимд харааны бэрхшээлтэй иргэд ашиглаж болохуйц томруулдаг шил, ойрын харааны шил байршуулсан. Мөн үйлчилгээний шуурхай байдлыг ханган "Гэрэгэ" пос машиныг төлбөрийн системд шилжүүлэн ашиглаж байна.

Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газраас Монгол Улсын Үндсэн хууль, Төрийн албаны хууль, Газрын тухай хууль, Барилгын тухай хууль, Хот байгуулалтын тухай хууль болон бусад холбогдох хууль тогтоомжид хүний эрх, эрх чөлөөтэй холбоотой зүйл заалтыг мөрдлөг болгон иргэн, хуулийн этгээдэд газрыг эзэмшүүлэх, өмчлүүлэх, ашиглуулах үйл ажиллагааг эрхэлж, барилга, хот байгуулалтын чиглэлээр хууль тогтоомжид заасан эрх хэмжээний хүрээнд 2022 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 24 барилга, 6 засвар, орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 14 төсөл арга хэмжээ, гадаадын зээл тусламжийн хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих 3 барилга байгууламж, нийт 47 барилга байгууламж, засвар тохижилтын ажилд захиалагчийн хяналт гүйцэтгэн ажилласан.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.3 дахь хэсэгт зааснаар "хөдлөх, үл хөдлөх хөрөнгө шударгаар олж авах, эзэмших, өмчлөх, өв залгамжлуулах эрхтэй..." гэсэн хүний үндсэн эрхийг хангах заалтын хүрээнд 2022 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан өмчлөл, эзэмшил, ашиглалтаар 1337 нэгж талбарыг олгосон бөгөөд 100 хувь цахим системд бүртгэж баталгаажуулсан.

2022 оны газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд тусгагдсан нэгж талбаруудаас 50 байршилд дуудлага худалдааг цахимаар зарласны 22 газар худалдагдсан, өргөдлийн дагуу газрын кадастрын цахим системд нийт 292 өргөдлийг бүртгэж шийдвэрлэсэн ба үүнээс шинээр газар эзэмших 285 иргэн, хуулийн этгээдэд 1473.1 га, шинээр газар ашиглах 7 аж ахуйн нэгжид 968154.96 га газрыг цахим системд бүртгэн эзэмшүүлж, ашиглуулсан.

2022 онд 1452 иргэнд 111,86 га газар өмчлүүлэхээр төлөвлөж 1045 иргэнд 79.21 га газрыг өмчлүүлсэн ба өмчлөлийн хувь 36,9 хувь болж өссөн.

Аймгийн хэмжээнд 2003 оноос хойш иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагад эзэмшүүлж, ашиглуулж, өмчлүүлсэн газрын нийт 24,600 нэгж талбарын цаасан хувийн хэргийг цахимжуулж, Газрын кадастрын мэдээллийн сантай холбох ажлыг зохион байгуулж ГХГЗЗГ-ын даргын 2016 оны А/169 дүгээр тушаалын 2 дугаар хавсралтаар

батлагдсан “Нэгж талбарын хувийн хэрэг”-т байх шаардлагатай материалыг бүрдүүлж, аймгийн хэмжээнд 300,000 гаруй хуудас цаасан баримтыг цахимжуулсан. Ингэснээр иргэд орон зай цаг хугацаанаас үл хамааран нэгж талбарын хувийн хэрэгт байгаа материалаа цахимаас авах бүрэн боломжтой болсон.

Газрын харилцааны үйлчилгээг иргэдэд хүргэх, www.egazar.gov.mn газрын нэгдсэн цахим системийг сурталчлах зорилгоор Адаацаг, Дэлгэрхангай, Сайхан-Овоо, Өлзийт, Гурвансайхан, Говь-Угтаал, Дэрэн сумдад “Нээлттэй хаалга”-ны өдөрлөгийг зохион байгуулж 400 гаруй иргэн, ААН, байгууллагад шинээр газар өмчлөх, газар эзэмших эрх шилжүүлэх, шинээр газар эзэмших эрхийг баталгаажуулах, хаягийн тодорхойлолт олгох, өвлөх эрх нээлгэх, газрын кадастрын зураг, газар эзэмших гэрээний сунгалт, газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны дүгнэлт, худалдах, худалдан авах гэрээгээр газрын эрх шилжүүлэх зэрэг газрын харилцааны үйлчилгээг үзүүлсэн.

Газрын харилцааны талаарх төрийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулах, түргэн шуурхай хүргэх зорилгоор Газар зохион байгуулалт, геодези, зураг зүйн газрын баталсан стандартын дагуу үйлдвэрлэгдсэн “Киоск” машиныг хэрэглээнд нэвтрүүлсэн. Газрын харилцааны Киоск машин нь иргэд, аж ахуй нэгж, байгууллагуудад газрын харилцаатай холбоотой нийт 70 орчим төрлийн үйлчилгээ үзүүлэх боломжтой ба 52 төрлийн өргөдлийг цахимаар өгөх, 12 төрлийн мэдээлэл, лавлагаа, тодорхойлолтыг үнэ төлбөргүй хэвлэн авах, мөн цахим хүсэлт, өргөдлийнхөө шийдвэрлэлтийн явцыг шалгах, цахим гэрээ, гэрчилгээ үүсгэх, газрын төлбөр шалгах, газрын төлбөрөө QR-аар төлөх зэрэг нөхцөл боломж бүрэн бүрдсэн.

Г.Нийгэм, соёлын эрх:

Эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авах эрх:

“эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эмнэлгийн тусламж авах эрхтэй...”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 6 дахь заалт)

“Энэхүү Пактад оролцогч улсууд хүн бүрийн бие бялдрын болон сэтгэцийн эрүүл мэнд дээд түвшинд хүрсэн байх эрхийг хүлээн зөвшөөрнө. Энэхүү Пактад оролцогч улсууд энэ эрхийг бүрэн хэрэгжүүлэхэд шаардагдах дараах арга хэмжээг авна: (a) нялхсын эндэгдлийг багасгах, хүүхдийн эрүүл чийрэг өсөлтийг хангах; (b) гадаад орчны болон үйлдвэрлэлийн эрүүл ахуйг бүх талаар сайжруулах; (c) халдварт өвчин, тухайн нутгийн өвчин, мэргэжлийн болон бусад өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, эмчлэх, тийм өвчинтэй тэмцэх; (d) өвчилсөн тохиолдолд эмнэлгийн үйлчилгээ үзүүлэх, сувилах нөхцөлийг бүгдэд бий болгох.” (Эдийн засаг, нийгэм, соёлын эрхийн тухай олон улсын пактын 12 дугаар зүйл 1, 2 дахь хэсэг) “Хүн бүр хоол хүнс, хувцас хунар, орон байр, эмчилгээ сувилгаа, нийгэм ахуйн зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээг оролцуулаад өөрийн болон ам бүлийнхээ эрүүл мэнд, аж амьдралыг тэтгэхэд хүрэлцэхүйц амьжиргааатай байх эрхтэй. Ажилгүйдэх, өвчлөх, тахир дутуу болох, бэлэвсрэх, өтлөх, эсхүл өөрөөс үл хамаарах бусад шалтгаанаар амь зуулгагүй болох нөхцөлд тэтгэмж авах эрхтэй.”

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 25 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг)

2022 оны жилийн эцсийн байдлаар 159840 амбулаторийн үзлэг бүртгэгдсэнээс урьдчилан сэргийлэх үзлэг 20.4 хувь, өвчний учир амбулаторийн үзлэг 65.0 хувь, идэвхтэй хяналт 11.3 хувь, гэрийн идэвхтэй үзлэг 2.4 хувь, гэрийн дуудлагын үзлэг 0.9 хувийг эзэлж байна. Нийт үзлэгт хамрагдсан хүмүүсийн 35.3 хувь нь эрэгтэй, 64.7 хувь нь эмэгтэй хүн байна

Халдварт өвчний 3658 тохиолдол бүртгэгдээд байгаа нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 10000 хүн амд ногдох халдварт өвчнөөр өвчлөгчдийн тоо 771.6 болж өмнөх оны мөн үеэс 8905 тхиолдол буюу 1909.6 пунктээр буурсан байна.

Зорилтот насны иргэдийг хамруулах үзлэгийн үйл ажиллагааг 2022 оны байдлаар 6 бүлэг насны багцын үзлэгт 25300 хүн хамрагдахаас насанд хүрэгчдийн 4 багц үзлэгт 3790, 0-18 насны 2 багц үзлэгт 8958 хүүхэд тус тус хамрагдсан нь хамрагдвал зохих иргэдийн 48,5 хувийг эзэлж байна.

Улаанбаатар хотын Лев-Мед ХХК-тай хамтран Хулд, Адаацаг, Сайхан-Овоо, Дэлгэрхангай, Эрдэнэдалай сумдад дотор, эмэгтэйчүүд, ЭХО, уушги харшил, зүрх судасны цахилгаан бичлэг, оношилгоог алслагдсан сумын 3344 иргэдэд явуулын амбулаторийн тусламж үйлчилгээг үзүүллээ. Нийт үзүүлсэн иргэдийн 62,0 хувь нь ковидын дараах хам шинж, 29 хувь нь амьсгалын замын үрэвсэл, 10,1 хувь нь тоосны харшил, 9,7 хувь нь арьсны харшил, 32,5 хувь нь даралт ихсэх, 20,0 хувь нь цээжний бах, 23,9 хувь нь бөөрний үрэвсэл, 21,9 хувь нь нойр булчирхайн үрэвсэл, 19,67 хувь нь ходоодны архаг үрэвсэл тус тус оношлогдсон байна. Бөөрний хавдар 3-ийг илрүүлэн 3 дахь шатлалын эмнэлэгт илгээлээ. Аймгийн хэмжээнд эмнэлэг, эрүүл мэндийн төвүүдийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгийн хамрагдалтын хувь 34,2 байна.

Төлбөрийг нь төр хариуцах эмийг 2022 оны байдлаар 7 оношоор 22 нэр төрлийн эм тариаг 605 хүнд 23.067.313 төгрөгийн эмийг олгоод байна. Нийт төлбөрийг нь төр хариуцдаг эмийг авах иргэнд 100 хувь олгосон.

Аймгийн хэмжээнд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээнд 58 төрлийн нийт 2,234,7 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмж олгогдож эмчилгээ үйлчилгээнд ашиглаж байна. Нийт 1015 үйлчлүүлэгчдээс сэтгэл ханамжийн судалгааг авч дүгнэхэд эерэг үзүүлэлт 0,1 хувиар өсөж, муу үзүүлэлт 0,1 хувиар буурсан байна. Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэг нь Эрүүл мэндийн сайдын тушаалын дагуу QR код уншуулан иргэдээс сэтгэл ханамжийн судалгаагаар сайн үзүүлэлт 93,0 хувьтай байна.

Говь-угтаал, Баянжаргалан, Өндөршил, Сайхан-овоо, Өлзийт, Дэлгэрхангай сумдын эрүүл мэндийн төвүүдэд 60,0 сая төгрөгийн үнэ бүхий мобайл технологиор 10 сум Мобайл технологиор хангагдаад байна. Хот хоорондын зам дагуух сумдын болон алслагдсан бүс нутгийн эмнэлгүүдэд яаралтай тусламжийн цэг байгуулах. Хулд, Дэлгэрцогт, Луус сумдад яаралтай тусламжийн 3 цэгийг байгуулснаар авто осол 29, бусдад зодуулсан 6, хугарал бэртэл 7, нохойд уруулсан 5, түлэгдэлт 6, хурц зүйлийн

нөлөөтэй гэмтэл 5, угаартсан 1 мориноос унасан 2 зэрэг нийт 62 хүнд яаралтай тусламж үйлчилгээ үзүүлсэн.

Аймгийн Нэгдсэн эмнэлэгт Эрүүл мэндийн яамны хөрөнгө оруулалтаар “Эрүүл мэндийг дэмжих төв”-ийн үйл ажиллагаанд зориулан 1,152,2 тэрбум төгрөгийн зөөврийн ЭХО аппарат, тархины доплер, чих хамар хоолойн эмчийн иж бүрдэл зэрэг 41 төрлийн, улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар 11 нэр төрлийн 370,9 сая төгрөгийн, Эрүүл мэндийн сайд орон нутагт ажиллахдаа 51,8 сая төгрөгийн ЭХО аппарат, “Хүннү ресорус” ХХК-н нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 2,5 сая төгрөгийн хүчилтөрөгч өтгөрүүлэгч тус тус олгосон. Мөн Зооноз өвчин судлалын төвд 14,6 сая төгрөгийн EliZa уншигч, гүн хөлдөөгч, 500,0 мянган төгрөгийн автомакс зэрэг тоног төхөөрөмжүүдийг олголоо. Өрх, сумдын Эрүүл мэндийн төвүүдэд биохими, бүрэн болон хагас автомат анализатор, 3 партын гематологийн анализатор, EliZa уншигч, гүн хөлдөөгч, шүдний кресло/ком/, автоклав зэрэг 40 нэр төрлийн 644,7 сая төгрөгийн, Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 61,0 сая төгрөгийн, “Хүннү ресорус” ХХК-н нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 17,5 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмжүүдийг тус тус олгоод байна. нэн шаардлагатай тоног төхөөрөмжийн хангалт 90,6 хувьд хүрлээ.

Өрх, сумдын Эрүүл мэндийн төвүүдэд биохими, бүрэн болон хагас автомат анализатор, 3 партын гематологийн анализатор, EliZa уншигч, гүн хөлдөөгч, шүдний кресло/ком/, автоклав зэрэг 40 нэр төрлийн 644,7 сая төгрөгийн, Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөр 61,0 сая төгрөгийн, “Хүннү ресорус” ХХК-н нийгмийн хариуцлагын хүрээнд 17,5 сая төгрөгийн тоног төхөөрөмжийг тус тус олголоо. Сум, өрхийн эрүүл мэндийн төвийн тоног төхөөрөмжийн хангалт 88,5 хувь боллоо.

Хөдөлмөрлөх эрх:

“Ажил мэргэжлээ чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн аятай нөхцөлөөр хангуулах, цалин хөлс авах, амрах, хувийн аж ахуй эрхлэх эрхтэй...”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 4 дэх заалт)

“Энэхүү Пактад оролцогч улсууд хүн бүр хөдөлмөрийн шударга, таатай нөхцөлөөр хангагдах эрхийг хүлээн зөвшөөрөх бөгөөд тухайлбал: (a) бүх хөдөлмөр эрхлэгчдэд наад зах нь дараах байдлыг хангахуйц цалин хөлс олгох: (b) аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн шаардлагад тохирсон ажлын нөхцөлийг бүрдүүлэх; (Эдийн засаг, нийгэм, соёлын эрхийн тухай олон улсын пактын 7 дугаар зүйл) “Хүн бүр хөдөлмөрлөх, ажлаа чөлөөтэй сонгох, хөдөлмөрийн шударга, аятай нөхцөлөөр хангуулах, ажилгүйдлээс хамгаалуулах эрхтэй.”

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 23 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг)

2022 онд нийт 1185 ажлын байрны захиалга ирснээс 793 хүн ажлын байранд зуучлагджээ. Энэ нь өмнөх оны мөн үеэс 229 хүнээр өсжээ. Ажлын байранд зуучлагдсан иргэдийн 425 буюу 53.6 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

Ажлын байранд зуучлагдсан иргэдийг эдийн засгийн үйл ажиллагааны салбараар авч үзэхэд боловсролын салбарт 7.4 хувь, уул уурхай олборлох үйлдвэрийн салбарт 5.8 хувь, хүний эрүүл мэнд болон нийгмийн халамжийн салбарт 3.4 хувь,

төрийн удирдлага болон удирдлагын дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны салбарт тус бүр 5.6 хувь, мэдээлэл холбооны салбарт 0.6 хувь, хөдөө аж ахуй салбарт 22.7 хувь, цахилгаан эрчим хүчний салбарт 1.0 хувь, хүн хөлслөн ажиллуулдаг өрхийн үйл ажиллагааны салбарт тус бүр 0.3 хувь, удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны салбарт 12.2 хувь, үйлчилгээний бусад салбарт 33.3 хувь нь зуучлагджээ.

2022 оны 12 сарын байдлаар аймгийн Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний газарт бүртгэлтэй ажил хайж байгаа 181 хүн бүртгэгдсэн нь өмнөх оны мөн үетэй харьцуулахад 45.8 хувиар буурсан. Нийт бүртгэлтэй ажил хайгч иргэдийн 65.7 хувь буюу 119 нь эмэгтэйчүүд байна.

Зорилтот бүлгийн иргэдийг ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох зорилгоор эрхэлсэн тодорхой ажилгүй болон хувиараа хөдөлмөр эрхлэх хүсэлтэй иргэдэд профайлингийн үйлчилгээ үзүүлж ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох ганцаарчилсан зөвлөгөөнд 800, бүлгийн зөвлөгөөнд 585, нийт 1385 иргэнийг хамруулж тухайн үйл ажиллагаанд 21,5 сая төгрөгийг зарцуулсан.

Сурч боловсрох эрх:

“сурч боловсрох эрхтэй. Төрөөс бүх нийтийн ерөнхий боловсролыг төлбөргүй олгоно...”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 7 дахь заалт)

“Хүн бүр сурч боловсрох эрхтэй. Наад зах нь анхан шатны болон ерөнхий боловсрол үнэ төлбөргүй байвал зохино. Анхан шатны боловсролыг заавал эзэмшүүлэх ёстой. Техникийн болон тусгай мэргэжлийн боловсрол нийтэд хүртээлтэй байх ёстой. Авьяас чадвартай нь уялдан хүн бүрт дээд боловсрол эзэмших боломж адилхан хүртээлтэй олгох ёстой.”

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 26 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг)

2022-2023 оны хичээлийн жилд ерөнхий боловсролын 19 сургуульд 8733 суралцагчид сурч байгаагийн 49.8 хувь буюу 4354 нь эмэгтэй сурагчид байна. Өмнөх оноос сурагчдын тоо 139 (1.6%) хүүхдээр өсжээ. Энэ хичээлийн жилд 1-р ангид 966 сурагч элсэн орсон нь өмнөх хичээлийн жилтэй харьцуулахад 2.6 хувиар буурсан байна. 2022-2023 оны хичээлийн жилд 22 цэцэрлэгт 2939 хүүхэд хүмүүжиж, цэцэрлэгт хамралтын хувь 66.1 хувь байна.

2021 оны жилийн эцсийн хүн амын тоотой харьцуулсан судалгаагаар Бага боловсролын хамран сургалт 94,3, суурь боловсролын хамран сургалт 96,1 байна. Аймгийн хэмжээний бага, суурь боловсролын хамран сургалтын дундаж хувь 95,1 хувь байна. emongolia системээс хаяг харьяалал татдаг болсонтой холбоотой хамран сургалтын хувь өмнөх жилүүдээс 3,7 хувь өссөн байна.

2021-2022 оны хичээлийн жилийн 2-5 настай хүүхдийн хамран сургалт 66.1 хувь байгаа ба 5 настай хүүхдийн хамран сургалтын хувь 87,5 байгаа нь өмнөх оныхоос 2,9 хувь өссөн үзүүлэлттэй байна. Энэ хичээлийн жилд хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх

зорилгоор хувилбарт сургалтыг 6 сумын 184 хүүхдийг хамруулан хамран сургалтын хувийг нэмэгдүүлж ажиллалаа.

2021-2022 оны хичээлийн жилд 6 настай сурагчдын хамран сургалт 99,6 хувь байна. 6 настай цэцэрлэгт хамрагдсан 2, завсардсан 2 нийт 1-р ангид суралцаагүй 4 сурагч байна. Өөрийн аймгийн ЕБС-д суралцаж байгаа 6 настны хамран сургалт 92.3 хувь байна. /2021 оны жилийн эцсийн хүн амын бүртгэл мэдээллийн сангаас авсан тоон мэдээтэй харьцуулахад/

Хүүхдийг сурч, ажиллах таатай орчин бүрдүүлэх аймгийн хэмжээнд Ерөнхий боловсролын 19 сургуулиас 17 сургууль, 13 дотуур байр дотор нойл болон усанд орох нөхцөл бүрдсэн. Бусад суманд шинэ дотуур байр барихаар ирэх жилийн хөрөнгө оруулалтад төлөвлөсөн.

Салбарын 58 барилга байгууламжаас 2022 онд 18 сургууль, 17 дотуур байр, 20 цэцэрлэгийг 200 сая төгрөгөөр бүрэн камержуулсан нь сургалтын үйл ажиллагаа болон хүүхэд хамгаалал, ёс зүйн асуудлыг камераар хянах нөхцөл бүрдсэн.

Орон нутагт нэн шаардлагатай 22 боловсон хүчнийг бэлтгэж гэрээ байгуулан 57,2 сая төгрөгийн сургалтын төлбөрт, төрийн албанд тогтвор суурьшил, үр бүтээлтэй ажиллаж байгаа 8 төрийн албан хаагчид 67,0 сая төгрөгийн байр орон сууцны дэмжлэг, 2021-2022 оны хичээлийн жилийн Элсэлтийн ерөнхий шалгалтад амжилт үзүүлж, манлайлсан 80 төгсөгч хүүхдүүдийг тус бүр 500,000 төгрөг нийт 40,0 сая төгрөгийн сургалтын төлбөр, Удирдлагын академийн Ахлах түшмэлийн мэргэшүүлэх багц сургалтад 7 албан хаагчийг хамруулж 11,3 сая төгрөгийн сургалтын төлбөр, эрүүл мэндийн дэмжлэг тусламж нэн шаардлагатай байгаа 4 төрийн албан хаагчид 25,0 сая төгрөг, "Глобал" их сургуультай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулан, магистрт суралцаж байгаа 160 төрийн албан хаагчид 66,0 сая төгрөгийн сургалтын төлбөрийн дэмжлэг тус тус үзүүлсэн.

Орон нутагт нэн шаардлагатай, дутагдалтай байгаа боловсон хүчний судалгааг салбар салбараар нь гарган ОХУ-ын Эрхүү мужийн А.А.Ежевскогын нэрэмжит Хөдөө аж ахуйн их сургуулийн Газар зохион байгуулалт, хот төлөвлөлт мэргэжлээр суралцсан 1, боловсрол салбарын ерөнхий боловсролын болон сургуулийн өмнөх боловсролын багшаар бэлтгэгдэж байгаа-6, эрүүл мэндийн салбарт хүний их эмч, сувилахуй мэргэжлээр суралцаж байгаа -6, хөдөө аж ахуй чиглэлээр суралцаж байгаа-4, инженер мэргэжлээр суралцаж байгаа-3, хууль эрх зүйн мэргэжлээр суралцаж байгаа-1, соёл урлагийн салбарын -1, нийт 22 оюутантай гэрээ байгуулан орон нутагт ажиллуулахаар, Өлзийт сум 5, бусад 14 сумууд тус бүр 1 оюутантай гэрээ байгуулсан ба аймгийн хэмжээнд 41 оюутантай гэрээ байгуулан ажиллаж байна.

2022 онд Удирдлагын академийн ахлах түшмэлийн мэргэшүүлэх сургалтад 13, төрийн албан хаагчийг мэргэшүүлэх дунд хугацааны давтан сургалтад 20, төрийн албанд анх томилогдсон иргэнийг мэргэшүүлэх сургалтад 10, "Алсын хараа-2050" зайн сургалтад 8, "Төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн харилцааны зохицуулалт, шинэчлэлт" зайн сургалтад 10, "Төрийн байгууллага дахь харилцаа, маркетинг" зайн

сургалтад 9 хүн, аймгийн ЗДТГ-ын дарга нарт зориулсан “Нутгийн захиргааны байгууллагын удирдлага зохицуулалт” сэдэвт богино хугацааны зайн сургалтад 11, үр дүнд суурилсан удирдлага сэдэвт сургалтад 4 албан хаагч нийт 85 хүнийг богино болон дунд хугацааны сургалтад нийт 131 төрийн албан хаагч богино болон дунд хугацааны сургалтад хамрагдсан байна.

Аймгийн Ерөнхий боловсролын 8 сургуулиудын төгсөх ангийн сурагчид болон эцэг эх, асран хамгаалагч, мэргэжлийн болон анги удирдсан багш нартай төрийн өмчит 12 их сургуулийн төлөөллийг цахимаар уулзуулах “Дундговь боловсрол ехро-2022” арга хэмжээг 3 өдөр амжилттай зохион байгуулав. Тус арга хэмжээнд давхацсан тоогоор аймгийн мэргэжлийн 117 багш, 1119 төгсөгчид, 105 эцэг эх оролцон, ажил мэргэжлээ зөв сонгоход дэмжлэг үзүүлсэн.

Аймгийн 9-12-р ангийн сурагчдын дунд ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох сургалтыг зохион байгуулж, заавар зөвлөгөө өгч, гарын авлага тараан ажилласан. Үйл ажиллагаанд 375 сурагчдыг хамруулсан.

Гадаадын их дээд сургуульд элсэн суралцах, мэргэжлээ хэрхэн сонгох мэдээлэл, лекц, ярилцлагыг 4 удаа явуулж, давхардсан тоогоор 9-12 дугаар ангийн 2000 сурагчдыг оролцуулан зохион байгууллаа.

Төрийн зарим албан хаагчдын хөдөлмөрлөх эрх:

Боловсрол, шинжлэх ухааны салбарын цахим орчныг сайжруулахад дэмжлэг үзүүлж ухаалаг самбар 17, принтер 17, проектор 17, зөөврийн компьютер 17, нийт 183 сая төгрөгийн 68 ширхэг тоног төхөөрөмжийг бүх сургууль, Насан туршийн боловсролын төвд хуваариллаа. Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар Их соёл-Эх үндэс” төслийн хүрээнд 75 суурин компьютер 2022 онд шинээр нэмэгдсэн байна. Цэцэрлэгийн багш нарын зөөврийн компьютерын хангалт 95 хувь, ЕБСургуулийн багш нарын 496 буюу 93,4 хувь нь зөөврийн компьютероор хангагдсан байна.

ЕБС-ийн Багшийн гүйцэтгэлийн үнэлгээний үр дүнд үндэслэн улсын хэмжээнд багш нарын мэргэжил дээшлүүлэх үйл ажиллагаа цахимд шилжиж Aplus платформд Боловсролын ерөнхий газраас зарласан 111 модулийн зорилтот болон сонголтод сургалтад аймгийн нийт багш нарын 93 хувь буюу 494 багш хамрагдан мэдлэг боловсролоо ажлын байрнаасаа дээшлүүлсэн байна. Дэлхийн банк, БШУЯ-аас хамтран хэрэгжүүлж буй “Сургуулийн тэтгэлэгт хөтөлбөр” төслийн хүрээнд цахим сургалт ашиглан цар тахлын үед сурлагын хоцрогдол арилгахад бага ангийн сургалтын үйл ажиллагааг сайжруулахад 18 чиглэлийн 124,3 сая хөрөнгө оруулалтыг хийсэн ба уг төслийн хэрэгжилт 95 хувьтай байна.

Дундговь аймаг 2021 онд аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар “Хүний нөөцийг хөгжүүлэх аймгийн дэд хөтөлбөр”-ийг хэлэлцүүлэн батлуулж, төрийн албанд тогтвор суурьшилтай ажиллаж байгаа албан хаагчид болон залуу боловсон хүчнийг дэмжих, нийгмийн баталгааг хангах хүрээнд 8 төрийн албан хаагчид байр, орон сууцны дэмжлэг үзүүлэх батламжийг гардуулсан.

Төрийн албан хаагчийн ажиллах орчин нөхцөлийг сайжруулахаар 7 сумын Засаг даргын тамгын газарт 20,0 сая төгрөгийн нэн шаардлагатай тоног төхөөрөмж олгосон.

Хөдөө орон нутагт ажиллаж амьдарч байгаа төрийн албан хаагчийн ажиллаж амьдрах нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэж Эрдэнэдалай, Дэлгэрцогт, Өндөршил, Луус сумын 4 төрийн албан хаагч тус бүрд 3,0 сая төгрөгийн дэмжлэг үзүүлсэн.

Д.Тусгай хэрэгцээ, онцлог эрх ашиг бүхий бүлгийн эрх:

Ахмад настны эрх :

“Өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвар алдах, хүүхэд төрүүлэх, асрах болон хуульд заасан бусад тохиолдолд эд, мөнгөний тусламж авах эрхтэй.”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 5 дахь заалт)

“Хүн бүр хоол хүнс хувцас хунар, орон байр, эмчилгээ, сувилгаа, нийгэм ахуйн зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээг оролцуулаад өөрийн болон ам бүлийнхээ эрүүл мэнд, аж амьдралыг тэтгэхэд хүрэлцэхүйц амжиргаатай байх эрхтэй. Ажилгүйдэх, өвчлөх, тахир дутуу болох, бэлэвсрэх, өтлөх, эсхүл өөрөөс үл хамаарах бусад шалтгаанаар амь зуулгаагүй болох нөхцөлд тэтгэмж авах эрхтэй.”

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 25 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэг)

Ахмад настны тухай хууль, Ахмадын талаар төрөөс баримтлах бодлого, шийдвэрийн хүрээнд протез, ортопедод 774 ахмадад 99828,8 сая төгрөг, өдрийн үйлчилгээгээр 83 ахмадад 7470,0 сая төгрөг, ахмад настны хүндэтгэлд 96 ахмадад 1800.0 сая төгрөг, 92 ахмадад түлшний хөнгөлөлтөөр 12740,0 сая төгрөг, улсын алдар цолтой 30 ахмадад 4760,2 сая төгрөг тус тус олгож хөнгөлөлт үйлчилгээ үзүүлсэн ба 2022 онд нийт 1959 ахмад хөтөлбөр арга хэмжээнд хамрагдаж 126599,0 сая төгрөгний хөнгөлөлт эдлэсэн байна.

Аймгийн хэмжээнд “Ахмадын сан”-тай 278 байгууллагатай болж сангаасаа хаврын тэргүүн сарын шинийн нэгнийг угтаж 175 байгууллага, аж ахуйн нэгж 2354 ахмадад 140895,3 мян/төгрөг, ахмадын баяраар 206 төрийн болон аж ахуйн нэгжүүд давхардсан тоогоор 6624 ахмадад хүндэтгэл үзүүлж 133640,0 мян/төгрөгийг тус тус зарцуулж хүндэтгэл үзүүлсэн.

Аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Хүний хөгжлийг дэмжих жилийн хүрээнд ахмад настны эрүүл мэнд, насжилтыг дэмжиж, чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх, нийтийн биеийн тамир спортыг олон түмэнд сурталчилж, ахмад тамирчдыг харилцан туршлага солилцуулах, хүүхэд залууст үлгэр дуурайл үзүүлэх зорилгоор Спортын наадмыг зохион байгуулах ажлын хэсгийг аймгийн Засаг даргын 2022 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн А/178 тоот захирамжаар 10 хүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулан аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Ахмадын хороо, Биеийн тамир, спортын газар, Төв халхын дуулалт жүжгийн театр, “Алтан өргөө” цэнгээнт бүжгийн ТББ-тай хамтран “Аймгийн ахмадын спортын гуравдугаар наадам”-ыг зохион байгуулсан. Ахмадын спортын 3 дугаар наадамд 14 сумаас 176 ахмад

тамирчид спортын 6 төрлөөр 54 багц медалийн төлөө хурд хүч ,авъяас, ур чадвараа сорин өрсөлдсөн.

2022 онд давхардсан тоогоор 8321 ахмад эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээ, оношилгоонд хамрагдсан ба байнгын асаргаа шаардлагатай хэвтрийн 65 ахмадыг өрхийн эмчийн хяналтанд авч байнгын үйлчилгээ үзүүлсэн байна.

Магадлан итгэмжлэгдсэн рашаан сувилалд 340 ахмад, амралтын зориулалтай сувилалд 544 ахмад амарч 47155,1 сая төгрөгний хөнгөлөлтийг тус тус эдлэсэн.

Аймгийн хэмжээнд 2138 ахмад настан төр болон хувийн хэвшилд ажиллаж байна. Ахмад настныг хөдөлмөрийн харилцаанд ялгаварлан гадуурхахгүй байх талаар сургалтын материал, зөвлөмж гарган бүх сумдад хүргэж 45 удаагийн сургалт зохион байгууллаа.

Байгууллага, аж ахуйн нэгжүүд тухайн байгууллагад ажилтныг “Тэтгэвэрт бэлтгэх” хөтөлбөр, төлөвлөгөө баталж хэрэгжүүлэх, судалгааг нарийн гаргаж ажиллах талаар аймгийн Ахмадын хорооны даргаас сумдын Ахмадын хорооны дарга нартай байгуулсан гэрээнд тусган хэрэгжилтийг хангаж ажиллах талаар зөвлөмж чиглэл хүргүүлэн 66 аж ахуйн нэгж, байгууллага “Тэтгэвэрт гарах хөтөлбөр”, төлөвлөгөөтэй болж уг хөтөлбөрт 2022 онд нийт 155 ажилтан хамрагдсан байна.

Аймгийн Ахмадын Хороо, Хөдөлмөр халамж үйлчилгээний газартай хамтран 2022 онд Ахмадын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих санхүүгий дэмжлэгт 125,0 сая төгрөг, ахмад мэргэжилтний зөвлөх үйлчилгээний төсөл хөтөлбөрт 24,9 сая төгрөг нийт 149,9 сая төгрөгний санхүүжилт батлагдсан ба уг төсөлд хамрагдах ахмадуудаас төслийг хүлээн авч ажлын хэсэг байгуулан 51 төслийг хүлээн авч сонгон шалгаруулалт явуулан 25 төслийг шалгаруулж 125,0 сая төгрөг, Ахмад настны зөвлөх үйлчилгээний төсөлд 15 төсөл шалгарч 16,2 сая төгрөгний санхүүжилтийг тус тус олгосон.

Аймгийн үе үеийн удирдлагуудын санаачилгын үр дүнд 2019 онд улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар аймгийн Ахмадын ордны төсөв батлагдан барилгын ажлыг улсын төсвийн 1 тэрбум 250 сая төгрөгийн санхүүжилтээр "Бум констракшн" ХХК гүйцэтгэн улсын комисс хүлээн авснаар ахмад настнууд чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх, урлаг соёлын арга хэмжээ зохион байгуулах орчин нөхцөл бүрдлээ.

Аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр болон бусад бодлогын баримт бичгийн хүрээнд ахмад настны эрүүл насжилтыг дэмжиж, чөлөөт цагийн зөв боловсон өнгөрүүлэх, ахмад тамирчдыг харилцан туршлага солилцуулах, хүүхэд залууст үлгэр дуурайл үзүүлэх, биеийн тамир спорт, ардын уламжлалт урлагийн, биет бус өв санг хөгжүүлэхэд чиглэсэн үйл ажиллагааг тусган хэрэгжүүлж байна.

Аймгийн Ахмадын хороо жил бүр Монголын ахмадын холбоо, аймгийн Засаг даргатай байгуулсан гэрээний хэрэгжилтээрээ тэргүүлж, аж ахуйн нэгж байгууллагыг “Ахмадын сан”, “Тэтгэвэрт бэлтгэх хөтөлбөр”-тэй болгох, ахмад настны орлогыг нэмэгдүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийн бодлого, хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх, аймгийн

ахмадын ордон бариулж ашиглалтад хүлээн авсан зэрэг олон ажлыг санаачлан зохион байгуулж 2022 онд улсын "Шилдэг" ахмадын хороогоор шалгарсан.

Ахмад настны тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.4-т заасны дагуу аймгийн 90-ээс дээш настай 126 ахмад настнуудад Засаг даргын хүндэтгэл үзүүлэх арга хэмжээнд 11,043,000 төгрөг зарцуулсан.

Аймгийн Засаг даргын 2022 оны 09 дүгээр сарын 30-ний өдрийн А/399 дүгээр захирамжаар ахмад настнуудын дунд сар бүр аж ахуйн нэгж болон төсвийн байгууллагуудтай хамтран "Дуун цэнгүүн" зохин байгуулахаар гаргасан шийдвэрийг хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.

Хүүхдийн эрх:

"...аюулгүй орчинд амьдрах...эрхтэй", "Гэр бүл, эх нялхас, хүүхдийн ашиг сонирхлыг төр хамгаална", "Халдашгүй, чөлөөтэй байх эрхтэй."

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 13 дахь заалт)

"Аливаа хүүхэд ...өөрийн гэр бүл, нийгэм, төрийн зүгээс насанд хүрээгүйнхээ хувьд шаардлага бүхий хамгаалалт эдлэх эрхтэй."

(Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын пактын 24 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг)

"Оролцогч улсууд эцэг, эх хууль ёсны асран хамгаалагч хүүхдийг асран халамжилж байгаа бусад хүн хүүхдийг бие бялдар сэтгэл зүйн хувьд бүхий л хэлбэрээр дарамтлах доромжлох сөргөөр ашиглах, хайр халамжгүй орхих, зүй бусаар хандах, хэрцгийгээр харьцах албадан хөдөлмөрлүүлэх буюу бэлгийн хүчирхийллээс хамгаалах зорилгоор хууль тогтоох захиргааны нийгмийн болон гэгээрлийн бүхий л шаардлагатай арга хэмжээ авна."

(Хүүхдийн эрхийн тухай конвенцын 19 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг)

Коронавируст халдвар болон бусад халдварт өвчнөөс сэргийлэх, бэлэн байдлыг хангах чиглэлээр Халдварт өвчин судлалын үндэсний төв, Нийслэлийн эрүүл мэндийн үндэсний төвөөс зохион байгуулсан сургалтанд аймгийн Эрүүл мэндийн газрын 2 мэргэжилтэн, ерөнхий боловсролын сургуулийн 11 эмч, хүүхдийн цэцэрлэгийн 22 эмчийг тус тус хамруулж, цар тахлын улмаас эрсдэлт нөхцөлд орсон хүүхэд, гэр бүлд хариу үйлчилгээ үзүүлэх мэдлэг, чадварыг сайжруулж, аймгийн хүүхэд, гэр бүлийн мэдээллийн санд нийт 1606 хүүхэд бүртгэгдсэнээс эрсдэлгүй 1376, бага эрсдэлтэй 13, дунд эрсдэлтэй 23, өндөр эрсдэлтэй 194 хүүхэд тус тус бүртгэгдсэн байна.

"Хүүхэд эрхэм хэрэглэгч" аян, "Хамтдаа" хөгжлийн хөтөлбөр, "Мэдлэгээ хүчирхэгжүүлье", "Охидод үлгэрлээ" нөлөөллийн арга хэмжээний хүрээнд нийт эрсдэлт нөхцөлд амьдарч буй бага, дунд, өндөр эрсдэлтэй 230 хүүхдүүдийн 215 хүүхэд буюу 93.5 хувьд хүүхдийн хөгжил, хамгааллын үйлчилгээ үзүүлсэн байна.

Хүүхдийн нийгэмд оролцох оролцоог нэмэгдүүлэх, өөрт хамаарах асуудлаар шийдвэр гаргах, үнэлэлт өгөхөд оролцож, хүүхдийн санал, санаачилга, оролцоонд тулгуурлан аймгийн хүүхдийн зөвлөлийг шинэчлэн байгуулж тэдний үйл ажиллагаа хөгжлийг дэмжиж ажиллах зорилгоор "Нэгдүгээрт хүүхэд" аймгийн хүүхдийн 13 дугаар

чуулганыг 11 сумын 135 төлөөлөгч хүүхдүүд, 15 сургуулийн нийгмийн ажилтнуудыг хамруулан зохион байгууллаа.

Чуулганаар Гэр бүл дэх хүүхдийн эрх, хамгаалал, Боловсролын салбар дахь хүүхдийн эрх хамгаалал, Эрүүл мэндийн үйлчилгээн дэх хүүхдийн эрх, хамгаалал, Хэвлэл, мэдээлэл, цахим орчин дахь хүүхдийн эрх, хамгаалал, Олон нийтийн арга хэмжээ, үйлчилгээн дэх хүүхдийн эрх, хамгаалал, Хүүхдийн хөгжлийн орчин ба дэд бүтэц сэдвүүдийн хүрээнд 10 салбар хуралдааныг зохион байгуулж хүүхдүүдийн өмнө нь тулгамдаж буй асуудал, түүний шийдлийг хэлэлцүүлэн зөвлөмж гаргаж чуулганаас гарсан зөвлөмжийг аймаг, сумын Хүүхдийн төлөө зөвлөлийн тэргүүнд хүргүүлсэн.

Залуучуудын гарааны бизнесийг дэмжих “Старт апп” төсөл хөтөлбөрт 9 багийн 36 залуучуудыг холбон зуучилж, “ECO LIFE” баг 10.000.000 төгрөгийн хөрөнгө оруулалт авч төсөл хөтөлбөрт хамрагдаж буй 36 залуучуудад хөдөлмөр эрхлэх, ур чадварт үнэлгээ хийж ажилласан.

Хүүхдийн хөгжил, хамгааллын чиглэлээр 18 төрлийн урьдчилан сэргийлэх, нөлөөлөл, хамгааллын хариу үйлчилгээг зохион байгуулж 9580 хүүхэд буюу нийт 16752 хүүхдийн 57.2%-д хүрч ажиллаж, “Хүүхэд эрхэм хэрэглэгч” аян, “Хүүхдийг зодож шийтгэхийн эсрэг дэлхийн өдөр”, “Хүүхдийн өмнө үүрэг хүлээгчдийн чуулган”, “Хүүхдийн эрхийг хамгаалах өдөр”, “Миний биеийн аюулгүйн дүрэм”, “Нэгдүгээрт хүүхэд” нөлөөллийн аян, “Охидын эрхийг хамгаалах өдөр”, “Өсвөр насны хүүхдүүдийг хорт зуршил, цахим орчны сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх” 8 төрлийн нөлөөллийн үйл ажиллагааг зохион байгуулан 9580 хүүхэд, 7439 иргэн нийт 17019 хүүхэд, иргэд, хуулиар хүүхдийн өмнө үүрэг хүлээгчдийг хамруулж, Хүүхдийг осол гэмтэл, болзошгүй эрсдэл, цахим орчны сөрөг нөлөөлөлд өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, эцэг эхийн хүүхдэдээ тавих хараа хяналт, үүрэг хариуцлагыг нэмэгдүүлэх, олон нийтэд хүүхдийг осол гэмтлээс урьдчилан сэргийлэх зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх зорилгоор “Аюулгүй хүүхдийн орчин”, “Нэгдүгээрт шалга” 2 төрлийн хяналт шалгалт, Өсвөр насны хүүхдүүдийг хорт зуршил, цахим орчны сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх 14 хоногийн аяныг зохион байгуулж байгууллагын цахим хаягаар 10 төрлийн постер, 1 цахим сэтгүүлийг байршуулан 3528 иргэдийн хандалт авч, 2140 сурагчид “Цахим орчны эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх нь”, “Электрон тамхины хор нөлөө” зэрэг сэдвүүдээр сургалт зохион байгуулсан.

2022 онд сумдын Засаг даргад хурдан морины уралдаанч хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангаж ажиллах ажлын чиглэл 1 удаа, бүсийн хурдан морины уралдаанд хяналт тавьж сумын хамтарсан багт арга зүйн дэмжлэг үзүүлж, хурдан морины уралдаанч хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангаж ажиллах талаар 465 эцэг, эх уяачдад зөвлөгөө мэдээллийг өгсөн.

Хүүхдийн эрхийн улсын байцаагчийн 2022 оны төлөвлөгөөт хяналт шалгалт, урьдчилан сэргийлэх ажлын төлөвлөгөөний дагуу “Хүүхдийн тоглоомын талбай”, “Сургууль цэцэрлэг, дотуур байрны орчин”, “Сүм хийдэд шавилан сууж буй хүүхдүүдийн нөхцөл байдал”, “Насанд хүрээгүй хүн ажиллуулахыг хориглосон ажлын байрны жагсаалт”-ын дагуу урьдчилан сэргийлэх 4 удаагийн хамтарсан хяналт шалгалт зохион байгуулан 21 зөрчлийг илрүүлэн 80%-ийг нь газар дээр нь арилгуулж, үлдсэн зөрчлийг арилгуулах зөвлөмж өгсөн.

“Хөгжлийг дэмжих жил” болгон зарласантай холбогдуулан аймгийн Засаг даргын Тамгын газар, Гэр бүл, хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн газраас санаачлан Гэр бүл,

нийгмийн хүрээнд хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах, хүүхэдтэй зүй бус харилцах, хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэл, хүүхдийг эрсдэлт нөхцөлд орохоос урьдчилан сэргийлэх, хамгаалахад хүлээсэн үүрэг хариуцлагаа биелүүлэх, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэх, эцэг эхийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах зорилгоор байгууллага, аж ахуйн нэгжийн дэргэдэх "ЭЦЭГ ЭХИЙН ЗӨВЛӨЛ"-ийн зөвлөгөөнийг зохион байгуулсан. Зөвлөгөөнд Хүүхдийн төлөө аймгийн зөвлөлийн гишүүд, байгууллага аж ахуйн нэгжийн дэргэдэх эцэг эхийн зөвлөлийн 205 төлөөлөгч оролцож, хүүхдийн хөгжил, эрүүл мэндэд сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй эрсдэлт нөхцөлөөс урьдчилан сэргийлэх хамгаалах, хүүхдийн нэр төр, эрүүл мэнд, хувийн нууцыг хадгалж, хүндэтгэн сонсож, шийдвэр гаргах, гэр бүлийн боловсрол олгох, эцэг эхчүүдэд хүүхдийн өмнө хүлээх үүрэг хариуцлагыг ойлгуулах, эцэг эхийн зөвлөлийн сайн туршлагыг түгээн дэлгэрүүлэх, хүүхэд хамгааллын бодлого, гэр бүл хүүхэд рүү чиглэсэн урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг эрчимжүүлэх, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэх чиглэлээр зөвлөмж боловсруулж гаргасан.

Тус аймаг нь 2022 оныг аймгийн Засаг даргын захирамжаар "Хүний хөгжлийг дэмжих жил" болгон зарласан бөгөөд Лантуун дохио ТББ-аас 21 аймгийг хамруулан зарласан төслийн уралдаанд оролцож, энэхүү төслийг орон нутагтаа хэрэгжүүлэхэд өндөр ач холбогдол өгч 3 шатны шалгаруулалтын дүнгээр шалгарсан юм.

"Ид шидийн орон"-ы барилгын ажил энэ оны 4 дүгээр сард эхэлж, 2022 оны 10 дугаар сарын 12-ны өдөр тус төвийн нээлтийн арга хэмжээ болсон.

Энэхүү хүүхдийн хөгжил-хамгааллын жишиг төвийг байгуулахад эхний тооцооллоор 950,0 гаруй сая төгрөг байсан ч бараа материалын үнийн өсөлтөөс шалтгаалан 1.5 тэрбум төгрөгөөр бүтээн байгуулсан бөгөөд нутгийн иргэд, малчид, хүүхэд багачууд, Дундговийн гаралтай дэлхий өнцөг булан бүрд сурч, хөдөлмөрлөж, ажиллаж амьдарч байгаа хүн бүхний халуун сэтгэлийн хандиваар баригдсан Төр-Төрийн бус байгууллага-Иргэд хамтран ажиллаж, бүтээн байгуулалт хийсэн анхны тохиолдол болж буй юм.

Аймгийн Засаг даргын Тамгын газраас газар, дэд бүтцийн асуудлыг 100 хувь шийдвэрлэсэн бөгөөд цаашид үйл ажиллагааны урсгал зардлыг бүрэн хариуцаж ажиллах болсон ба "Ид шидийн орон" хүүхдийн хөгжил-хамгааллын жишиг төв орон нутагт баригдсан анхны аймаг болсон юм.

Одоогийн байдлаар "Ид шидийн орон"-ы 12 төрлийн сургалтад 250 гаруй хүүхэд бүртгүүлж, сургалтын үйл ажиллагаа явуулж байна. Тус төвд балет бүжиг, англи хэл, уран зураг, цахилгаан хөгжим, гитар, төгөлдөр хуур, хуучин хувцсыг засварлан загвар бүтээх, иог, хормогчин театр, шатар, 100 буудалт даам, жюүжицү гэсэн 12 төрлийн сургалтаар хүүхдүүдийг хөгжүүлэх юм.

Нэг ангидаа 12 хүүхэд 7 хоногт 2-3 удаа хичээллэх ба сургалтын хугацаа 3 сар үргэлжилнэ. Сургалтыг мэргэжлийн багш нар гэрээгээр болон сайн дурын үндсэн дээр явуулж байна.

Боловсрол, шинжлэх ухааны яаманд орон нутгийн удирдлагуудын зүгээс хүсэлт гарган хамтран ажилласны үр дүнд улсын төсвийн 410,000,000 төгрөгийн хөрөнгө

оруулалтаар Ерөнхий боловсролын 18 сургууль, 22 цэцэрлэгт 1, 2-р хоолны тогоо, 4 ширэмтэй цахилгаан пийшин зэрэг нийт 69 ширхэг тоног төхөөрөмжөөр хангагдсан.

Зорилтот бүлэгт чиглэсэн нийгмийн халамж, үйлчилгээ:

“Монгол Улсын иргэн өндөр наслах, хөдөлмөрийн чадвар алдах, хүүхэд төрүүлэх, асрах болон хуульд заасан бусад тохиолдолд эд, мөнгөний тусламж авах эрхтэй.”

(Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 5 дахь заалт)

“Оролцогч улсууд хүн бүрийн болон түүний өрх гэрийн хүрэлцээтэй хоол хүнс, орон сууцыг оролцуулан, амьдралын хүрэлцээтэй түвшинд аж төрөх, амьдралынхаа нөхцөлөө сайжруулах эрхийг нь хүлээн зөвшөөрнө.”

(Эдийн засаг, нийгэм, соёлын эрхийн тухай олон улсын пактын 11 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг)

“Хүн бүр хоол хүнс, хувцас хунар, орон байр, эмчилгээ сувилгаа, нийгэм ахуйн зайлшгүй шаардлагатай үйлчилгээг оролцуулаад өөрийн болон ам бүлийнхээ эрүүл мэнд, аж амьдралыг тэтгэхэд хүрэлцэхүйц амьжиргаагаар байх эрхтэй. Ажилгүйдэх, өвчлөх, тахир дутуу болох, бэлэвсрэх, өтлөх, эсхүл өөрөөс үл хамаарах бусад шалтгаанаар амь зуулгагүй болох нөхцөлд тэтгэмж авах эрхтэй.”

“Эх нялхас онцгой асрамж, туслалцаа авах эрхтэй...”

(Хүний эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 25 дугаар зүйлийн 1, 2 дахь хэсэг)

Хуульд заасан нөхцөлийг хангасан 764 иргэнд нийгмийн халамжийн тэтгэврийн үйлчилгээ үзүүлэх ажлыг зохион байгуулж, 11 сарын байдлаар 2,3 тэрбум төгрөг, 1166 иргэнд нийгмийн халамжийн тэтгэмжийн үйлчилгээ үзүүлэх ажилд 1.1 тэрбум төгрөг, 941 иргэнд амьжиргааг дэмжих мөнгөн тэтгэмжид 765,8 сая төгрөг, “Эхийн алдар” одонтой 4821 эхэд мөнгөн тэтгэмжид 635.2 сая төгрөгийн санхүүжилтийг зарцуулсан.

Хууль тогтоомжид заасан нөхцөл, шаардлага хангасан зорилтот бүлгийн өрхийн гишүүн иргэнд хүнс тэжээлийн дэмжлэг үзүүлэх үйлчилгээ үзүүлж 405 өрхийн 2121 иргэнд 273,7 сая төгрөгийн хүнсний дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх үйлчилгээг хүргэж ажилласан.

Үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлт гаргасан 61 өрхийн хүсэлтийг 100 хувь шийдвэрлэн ажиллаж, хууль журмын нөхцөл шалгуурыг хангасан 13 өрхийн 72 иргэнийг шинээр үйлчилгээнд хамруулж, шинэчилсэн журмын заалтад нийцээгүй буюу амьжиргааны түвшинд ахиц өөрчлөлт гарсан 91 өрхийн 492 иргэний үйлчилгээ цуцлагдсан.

Сумдын хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа Цагаандэлгэр, Говь-Угтаал, Өндөршил, Гурвансайхан, Баянжаргалан, Дэлгэрцогт, Дэлгэрхангай, Эрдэнэдалай Луус, Хулд, Дэрэн, Сайхан-Овоо сумдын хүнсний эрхийн бичгийн үйлчилгээнд хамрагдаж байгаа 62 өрхөд хяналт хийж, журмын хэрэгжилтийг хангахгүй байгаа 6 өрхийн үйлчилгээг зогсоосон.

0-18 хүртэлх насны хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгох ажлыг шинэчлэн батлагдсан хууль тогтоомжийн хүрээнд халамжийн нэгдсэн цахим систем ehalamj.mn-д 839 хүүхдийг шинээр бүртгэж нийт 16602 хүүхдэд хүүхдийн мөнгөн тэтгэмж олгох ажлыг зохион байгууллаа.

Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ үзүүлэх ажлыг зохион байгуулах чиглэлээр нийгмийн халамжийн сангийн 2 төрлийн үйлчилгээнд орон нутгийн төсвөөс 118,5 төгрөг батлагдсанаас онцгой тохиолдлын тэтгэмжид 22 иргэнд 26.4 сая төгрөг, олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээнд 110 иргэнд 28.1 сая төгрөгийн, нийт 152 иргэнд 54.5 сая төгрөгийн үйлчилгээ үзүүллээ.

Жендэрийн эрх тэгш байдлыг хангах тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилт, явц үр дүнгийн талаар аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар хэлэлцүүлэн хэвшээд байна.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл ба хохирогч хамгаалал:

Тус аймагт үйлдэгдсэн гэмт хэргийн 23 буюу 9.3% нь гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас, 11 буюу 4.4% нь хүүхэд оролцсон, 16 буюу 6.5% нь бүлэглэн үйлдэгдсэн гэмт хэрэг байна.

Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хохирсон 17 иргэнд эмнэлгийн тусламж үйлчилгээ, 48 иргэнд цагдаагийн газрын сэтгэл зүйчээр сэтгэл зүйн зөвлөгөө, үйлчилгээ, эрсдэлд нөхцөлд амьдарч байгаа, хараа хяналт султай 25 хүүхдийг Сайнцагаан сумын "Хамтарсан баг"-т холбон зуучилж, хүүхэд хамгааллын хариу үйлчилгээ үзүүлэн, 51 иргэнд хууль, эрх зүйн туслалцаа үзүүлсэн.

Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас хохирсон "Аюулын зэргийн үнэлгээ" нь "Өндөр", "Дунд" гарсан 85 хохирогчийг талаар харьяалах сумынх нь "Хамтарсан баг"-т мэдээлж хамтран ажилласан.

Гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас үйлдэгдэх гэмт хэрэг, зөрчилд хүлээлгэх хариуцлагыг харуулсан 2 төрлийн видео шторк, "Хүчирхийллийг мэдээл" сэдэв подкаст, "Архигүй шинэлье", "Амьдралын үнэ цэнэ", сэдэвт видео, хүүхэд, гэр бүлийн хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр зохион байгуулж буй 14 хоногийн видео мэдээ, улсын баярын наадмын үеийн сэрэмжлүүлэг зэрэг 10 төрлийн видеог тус тус байршуулан иргэд, олон нийтэд тогтмол хүргэж ажилласан.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл түүний хор уршгийн талаарх иргэдийн мэдлэгийг дээшлүүлж, гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэгч болон хүчирхийлэлд өртөгчийн зан төлөвийг өөрчлөх, хүчирхийллийг үл тэвчих нийгмийн хандлагыг төлөвшүүлэх, нуугдмал гэмт хэрэг, зөрчлийг илрүүлэх, таслан зогсооход иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэхэд "Иргэн бүр мэдээлэгч байя" тусгай арга хэмжээг Сайнцагаан сумын Засаг даргын тамгын газартай хамтран зохион байгуулан 650 малчдад гэр бүлийн хүчирхийллийн талаарх мэдээллийг хүргэж 3 төрлийн зурагт хуудас хүргэсэн.

Гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж болзошгүй, гэр бүлийн хүчирхийлэл үйлдэж шүүхээр шийтгэгдсэн этгээдүүдийг дахин энэ төрлийн гэмт хэрэг, зөрчил үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх, нэг бүрчилсэн хяналтыг эрчимжүүлэх, хохирогчид хууль эрх зүйн зөвлөгөө өгөх, эрсдэлт нөхцөлд амьдарч байгаа хүүхдэд тавих хяналтыг сайжруулахад зорилгоор "Сэрэмжилье" тусгай арга хэмжээг зохион байгуулан энэ оны эхний 8 сарын байдлаар гэр бүлийн хүчирхийллийн улмаас үйлдэгдэх гэмт хэрэг, зөрчилд холбогдож шалгагдсан иргэдэд хяналт тавин ажиллаж, 2 төрлийн зурагт сэрэмжлүүлэг тарааж, яриа таниулга хийсэн.

Дээрх арга хэмжээнүүдийн хүрээнд 15 сумын "Хамтарсан баг"-ийн гишүүд нийт 135 зорилтод өрхөөр орж хяналт шалгалт хийж, 6 төрлийн санамж, сэрэмжлүүлэг тарааж, гэмт хэрэг, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх яриа таниулга хийж ажилласан.

Хүүхэд хамгаалах, гэр бүлийн хүчирхийллээс хамгаалах зорилгоор "Түр хамгаалах байр бий болгох" төслийн саналыг аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд өргөн мэдүүлж, Орон нутгийн хөгжлийн сангаар 2023 оны төсвийн жилд хэрэгжүүлэх хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээнд 250,000,000 төгрөгний төсөвт өртөх бүхий "Түр хамгаалах байр бий болгох" саналыг шийдвэрлүүлсэн.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүсийн эрх:

2022 оны жилийн эцсийн байдлаар хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний тоо 1917 болж өмнөх оноос 87 буюу 4.9 %-иар өссөн байна. Нийт хөгжлийн бэрхшээлтэй хүн амын 792 буюу 41.3 хувь нь эмэгтэйчүүд бол 337 нь хөдөлмөр эрхэлдэг хүн байна.

Хөгжлийн бэрхшээлийн төрлөөр авч үзвэл 879 буюу 45.9 % нь төрөлхийн, 807 буюу 42.2% нь ердийн өвчнөөр, 19 буюу 1.0 % нь мэргэжлээс шалтгаалах өвчнөөр, 102 буюу 5.3% нь хүн зам тээврийн ослоор, 103 буюу 5.4% нь хүн ахуйн ослоор, 4 буюу 0.2% нь үйлдвэрлэлийн ослын улмаас хөгжлийн бэрхшээлтэй болсон байна.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүнийг өвчний хэлбэрээр авч үзвэл хөдөлгөөний бэрхшээлтэй хүн 21.2 хувийг, сэтгэцийн төрлийн бэрхшээлтэй хүн 22.2 хувийг, харааны бэрхшээлтэй хүн 11.4 хувийг, сонсголын бэрхшээлтэй хүн 5.2 хувийг, ярианы бэрхшээлтэй хүн 3.2 хувийг эзэлж байгаа бол 31.2 хувь нь бусад төрлийн хөгжлийн бэрхшээлтэй байна.

2021-2022 оны хичээлийн жилд тэгш хамран сургах, тусгай бүлгээр хичээллэхээс татгалзах бодлогын хүрээнд ерөнхий боловсролын сургуульд хөгжлийн бэрхшээлтэй 43 хүүхэд боловсролын үйлчилгээнд хамрагдлаа. Энэ өмнөх оны хичээлийн жилийнхээс 5.6 хувиар ахисан буюу 45.6 хувьд хүрсэн.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажилладаг бага ангийн 18 багш 2 удаагийн давтан сургалтад 100 хувь хамрагдаж, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллах арга зүй, хүүхдийн нас сэтгэхүйн онцлогийн талаар мэдлэг боловсролыг дээшлүүлсэн.

Тэгш хамруулах боловсрол төсөлд Сайнцагаан сумын "Говийн Ирээдүй" цогцолбор сургууль, 3-р цэцэрлэг хамрагдаж байна. Тус төслийн хүрээнд 2 удаагийн

танхимын сургалтад 45, 2 удаагийн цахим сургалтад 53 дэмжлэгийн багийн гишүүд оролцсон. Мөн төслийн багийн олон улсын зөвлөх ирж 2 удаагийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулсан. Хэлэлцүүлэгт 89 багш, удирдлагууд хамрагдсан. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажиллах арга зүйн сургалт, хэлэлцүүлэгт нийт багш нарын 31.3 хувь хамрагдсан.

Өмнөговь аймагт болсон Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн тусгай олимп арга хэмжээнд 25 хүнийг хамруулан зардалд 1 сая төгрөгийн дэмжлэг, Олон Улсын хүүхдийн эрхийг хамгаалах бдрийг тохиолдуулан 65 хүүхдэд 3,250,000 төгрөгийн хөрөнгө зарцуулж хүндэтгэл үзүүлсэн.

Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд хөнгөлөлт, тусламж олгох ажлыг зохион байгуулан үйлчилгээнд хамрагдах хүсэлт гаргасан 800 иргэнд 120,3 сая төгрөгийн хөнгөлөлтийг олгосон.

“Боломжийг бүгдэд” чуулганыг аймгийн хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний эрхийг хангах орон тооны бус зөвлөлтэй хамтран зохион байгуулж 15 сумын 120 гаруй төлөөлөгчийг хамруулж тэдэндтэй санал солилцож тулгамдаж байгаа асуудал болон цаашид хийж хэрэгжүүлэх ажлын саналыг авлаа. Чуулганы үеэр 4 төрөлт тэмцээн болон чуулганд зориулан 7,3 сая төгрөг зарцуулсан.

Азийн хөгжлийн банкны 5,7 тэрбум төгрөгийн санхүүжилтээр Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төвийн барилгыг 2021 онд эхлэн барилгын гүйцэтгэгчээр “Хөх хайрхан трейд” ХХКомпани бүтээн байгуулж улсын комисс хүлээн авах бэлтгэл ажлыг хангаад байна.

Татварын хуульд заасан хөнгөлөлт, чөлөөлөлт эдлэх эрхийг ханган хувь хүний орлогын албан татварын тухай 22.1.2 дахь заалтын дагуу 2022 онд аймгийн хэмжээнд 533 иргэн нийт 696,820,823 төгрөгийн татварын хөнгөлөлтөнд хамрагдсан ба үүнээс хөгжлийн бэрхшээлтэй 84 иргэн татварын хөнгөлөлт чөлөөлөлтийг эдэлсэн байна.

Гуравдугаар бүлэг.Тулгамдсан хүний эрхийн зөрчил

Тус аймгийн хэмжээнд нэгээс дөрөв хүртэлх жил үргэлжилж байгаа хүний эрхийн зөрчлийн асуудал байхгүй болно.

Дөрөвдүгээр бүлэг.Санал, дүгнэлт

- Иргэдийн амар тайван амьдрах нөхцөл боломжоор хангах зорилгоор аймгийн хэмжээнд өнгөрсөн онд хүнийг санаатай алах, хүчиндэх, хүний эрүүл мэндийн халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэрэг өссөнтэй холбогдуулан эдгээр гэмт хэргийн гаралтыг бууруулах чиглэлээр Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах аймгийн салбар зөвлөл болон бусад төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллах.

- Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүний хөгжлийн төвийн барилга ашиглалтад орохтой холбогдуулан Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалалын яамнаас тус төвийн удирдлагыг яаралтай томилон зорилтот бүлэгт чиглэсэн үйл ажиллагааг зохион байгуулан тогтмолжуулах.

- Төрийн захиргааны байгууллагыг жөндөрийн асуудал хариуцсан орон тооны ажилтантай болгож төсөвт цалинг суулгах шаардлагатай байна.

Мөн сумдад жөндөрийн хороо байгуулагдсан хэдий ч орон тооны ажилтан байхгүйгээс үйл ажиллагаа нь тогтворжихгүй, албан тушаалыг хавсарсан байдлаар ажиллаж байгаа нь жөндөрийн талаар баримталж буй бодлого, шийдвэр үр дүнд хүрэхгүй байх нөхцөл байдалтай байна.

- Улаанбаатар-Дундговь-Өмнөговь чиглэлийн автозамын даац, замын эвдрэл үүнээс үүдэлтэй осол аваарь нэмэгдэж хүний амь нас, эд хөрөнгөнд хохирол учрах эрсдэлтэй нөхцөл байдал үүсч байгаа талаар Засгийн газар, Зам тээврийн хөгжлийн яаманд уламжлан замын засварын ажил хийгдсэн боловч замын эвдрэл гэмтэл нэмэгдэж, замын нөхцөл байдал хүндэрч байгааг анхаарах.

ТАЙЛАН НЭГТГЭСЭН:
ХУУЛЬ, ЭРХ ЗҮЙН ХЭЛТСИЙН
МЭРГЭЖИЛТЭН

Б.ЭНХМАНДАЛ

ХЯНАСАН:
АЙМГИЙН ЗАСАГ ДАРГА

Ц.МӨНХБАТ

